

MANŽELSTVÍ.

O B S A H.

1. Úkol spisu.
 2. Společnost.
 3. Manželství původní.
 4. Manželství porušené.
 5. Manželství napravené.
 6. Manželství za svátost povýšené.
 7. Manželství vždy za svátost považováno.
 8. Manželství měli všickni národově za věc náboženskou.
 9. Návrh nového zákona manželského
 10. Chytrost synů tohoto světa.
-

Beneš Method Kulda,

kněz, arcib. vikář, okresní školdozorce, farář Chlumský.

V PRAZE 1868.

Nákladem kněhkupectví B. Stýbla.

„Napřísaham tě před Bohem a Ježíšem Christem, kterýž souditi bude živé i mrtvé v příští Svém a v království Svém: kaš alove, nabísej vhod i nevhod; trasecí, pros, lekáři ve vši trpělivosti a v učení. Nebo bude čas, kdyžto lidé zdravého učení neunesou, ale podle svých žádosti obíratí si budou učitelů, lektavých něi jsouce; a od pravdy zajisté sluch odvrátí, obrátí pak se k básním.“

II. Timoth. 4, 1-2.

Tisk B. Stýbla v Praze.

Úkol aplau.

V pověstném přípisu ministerském k místodržiteli v horních Rakousích výslovně praveno, že pan ministr vnitra „vzdálen jest“ toho, aby v duchovenstvu zapření vnitřního přesvědčení žádal, anebo jemu u vykonávání úřadu duchovního překážeti chtěl.* Výroku tomu mile rádi věříme, jsouce občané v státu právním.

Duchovenstvo horno-rakouské jednomyslně odpovědělo panu ministrovi, že vlastenectví své vždy, i v čas nebezpečné vzpoury, skvěle osvědčilo, a tomu smýšlení že ani v budoucnosti nezpronevěří se; spolu však také slavně prohlásili, že s věrností nezvratnou setrvají při pravdě svaté víry a při zákonech Církve, nedáduce se ničím odloučiti od vrchních pastýřů Bohem ustanovených; konečně pak důrazně obražuje se duchovenstvo ono proti tomu, aby se jeho zákonité vykonávání práv a povinností náboženských vydávalo za překročení zákona státního, za třeštivé pikle a za podrývání vážnosti k zákonům zemským.

Vyjádření duchovenstva horno-rakouského podpíše každý katolický kněz, ba každý vzdělaný a věrný katolík, kterýž nezná žádné vzpoury, poučen jsa svatým apostolem Pavlem: „Každá duše mocnostem vyšším poddána buď; neboť není mocnosti leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou; protož kdo se mocnosti

protiví, řízení Božímu protiví se; a kteříž se protiví, sami sobě odsouzení dobývají.“ Řím. 13, 1. 2. Znáť kněz a každý katolík také napomenutí sv. apostola Petra: „Poddáni buďte všelikému lidskému zřízení pro Boha, buďte králi, jako nejvyššímu, nebo vladařům, jakož od něho poslaným.“ I. Petri 2, 13. 14. Katolík práva svého pohledává výhradně toliko cestou přímou, cestou všem zjevnou, cestou zákonitou.

Avšak s druhé strany každý křesťan katolík, žebrák i král, nádenník i ministr, nesmí zapomenuti povinností týmž věčným Bohem uložených, z nichžto jednu sv. apostol Pavel vyslovil, řka: „Poslušni buďte správců svých, a buďte jim poddáni; oniť zajisté bdějí jako ti, jenž mají počet vydati za duše vaše. Snažte se, aby to s radostí činili, a ne se stýskáním, nebo toť vám neprospěje.“ Žid. 13, 17.

Kdožkoliv se katolíkem zove, a při tom osměluje se slovem, pérem nebo skutkem vzdorným protiviti se vrchnosti duchovní, viditelné hlavě Církvě a biskupům, kteréž Duch Svatý postavil, aby spravovali Církev Páně — osměluje se předpisovati tam, kdež poslouchati má: tenť jest pokrytec a násilník, byť se be ustání „liberálem,“ t. j. „volnosti milovníkem“ jmenoval; tenť jest učiněným opakem křesťanů, kterýmž nařízeno jest: „Tak jest vůle Boží, abyste dobře činíce k mlčení přivedli nevědomost nemoudrých lidí jako svobodní, a ne jako svobodu za zástěru zlosti mající.“ I. Petri 2, 15. 16.

Liberálové, jichžto smýšlením jsou ty četné nevěrecké noviny Vídenské a po nich se opičící noviny jinoměstské, rádi berou „svobodu za

zástěru zlosti.“ Svobodu, volnost stále na jazyku nestoudném majíce — svobodně lhou a tupí Církev i správce církevní; svobodně dotýkají se pérem rouhavým ctihodných ústavů církevních; avšak sami nesnesou svobodného slova těch, kteříž opovážlivou lež odkrývají hájíce největší a nejsvětější zájmy člověčenstva: zjevení Boží a Církev Christovu.

Ó vy lišky potutelné! Vy chcete, aby smyšlenky vaše sobecké, smyšlenky výhradně toliko světské, zemské a tělesnické v národech rychle se ujaly! Vy chcete, aby lež zatemnila pravdu, aby hřích vítězil nad ctností, aby jasný den ustoupil tmavé noci, kterou šíříte „nenávidíce světla a nejdouce ke světlu, aby nebyli trestáni zlí skutkové vaši!“ Jan 3, 20. — Na malou chvíli a na některých místech můžete zastrašiti a zaslepiti lidi neobezřetné a malověrné; drzou dlaní svou můžete zastříti jednotlivcům oči, aby slunce pravdy věčné neviděli; ale na dlouho národům katolickým dlaní tou nezastřete slunce to; k tomu trpaslická ruka vaše jest příliš krátká a brzké zkáze podrobená!

Volno-li vám Církev a zjevení Boží podrývati klamem a lží: volno musí býti i nám Církev a zjevení Boží hájiti slovem neohroženým, aby pravda vámi potlačovaná opět dosednouti mohla na vítězný trůn svůj ku blahu týrané společnosti lidské! Pravda neštítí se boje se lží!

Záhubná snaha vaše patrna jest. Chcete společnost lidskou ztroskotati, a ji potom, jak pravíte, na nových základech zbudovati. Bláhovci, není základu mimo Christa, na němž by pravé blaho hmotné i duchovní dařiti se mohlo! Pro tuto snahu svou chlubně nazýváte se „svobodnými zedníky,“ nebo nevědomky nádenničíte jim. Vy

svobodní zedníci, liberálové, doposud jste jenom bořili, ale nevystavěli jste ničeho. K boření netřeba zedníka; k boření stačí ledabylý ničema! Svobodnými čili liberály nazýváte se ještě s menším právem, neboť v porobu usilujete uvesti každého, kdo se vám nekoří, kdo vaše bludy a klamy nepřijímá; svobodu a práva všechna žádáte jen pro sebe, jiným pak jich odjímáte. Nevíte-liž, že „kdo v okovy jímá otroky, sám jest otrok?“ A vy otroci hnusného sobectví zamýšlíte přetvořiti společnost, zamýšlíte opravit manželství a rodinu, kteráž zřízení své trvalé má v největší moudrosti Boží?

Abyste se neškodnými stali národům věřícím a věrou šťastným: proto bez ustání a na všech místech pozdvihovati budeme z úřadu Božského oprávněného hlasu svého, volajíce se svatým apostolem národů k národům: „Žádný ať vás nesvede marnými slovy, nebo pro tyto věci přichází hněv Boží na syny nevěry; nebývejtež tedy účastníci jejich!“ Efes. 5, 6. 7.

Zarputilý boj proti Cirkvi svaté řítí se hlavně z tiskáren; spisové tištění jsou jedovatou zbraní věku našeho proti zjevení Božímu; tiskem dobrým tudíž dlužno odrážeti útoky protivníkův zlých, jakož vícekrátě schválil náš svatý Otec, Papež Pius IX.

2.

Společnost.

Společnost jest spojení dvou neb větših počtu lidí, kteříž chtějí jistého účelu dosáhnouti. Účel vytknutý musí býti účelem všech údů společnosti,

a údové musejí vzájemně o sobě a o společném účelu vědět. Účel, na kterém společnost zakládá se, musí býti povahy mravné čili cnostné, neboť účel nemravný a necnostný nedovede pravého, živého a trvalého sjednocení vůle lidské způsobiti.

Spojení dvou nebo většího počtu lidí k účelu nemravnému čili hříšnému nenazývá se společností; národ náš ku pojmenování spolků takových ani jména vlastního nemá, nébrž vypůjčeným cizím slovem říká n. p. banda loupežnická, rota násilníků, bezbožníků, zlostníků, rota zlodějská; a již ve starých spisech českých nalézá se výraz „rota arcipohanská,“ „rota arcidábelská“ o lidech, kteříž ve službě ďábla, lháře od počátku, bojují proti pravdě svaté, proti zjevení Božímu, proti Christu a Církvi Jeho.

Mravný účel společnosti zakládá se buď ve věcech a statcích věčných, změnám nepodrobených, buď ve věcech časných a v zájmech změnám podrobených.

Společnost manželská, společnost rodinná, společnost státní, společnost náboženská zakládá se ve statcích nezměnných, a má svou vlastní cenu bezprostředně sama v sobě, a tudíž nezávisí na libovůli člověkově, nezávisí na nějaké náhodné sloučenosti zvláštních dějinných poměrů; tyto společnosti jmenují se a jsou praspolečnosti, a tudíž není doby, v nížby jich nebylo bývalo.

Člověk jest bytost společenská, bytost pro společenský život stvořená. „Učinilť Hospodin Bůh člověka z hlíny země, a vdechl v tvář jeho dechnutí života, a učiněn jest člověk v duši živou.“ I. Mojž. 2, 7. Ač pak člověk první postaven byl v ráji rozkošném, přece řekl Hospodin: „Není dobré člověku býti samotnému; učinmež

mu pomoc podobnou jemu.“ I. Mojž. 2, 18. „I vzdělal Hospodin ze žebra z Adama vyňatého ženu, a přivedl ji k Adamovi.“ I. Mojž. 2, 22.

Již Aristoteles jmenoval člověka „bytostí společenskou,“ a Cicero pravil: „Vrozena jest člověkovu společenskost.“ Že pak po stotisících létech Rousseau zjevení Boží a všeobecnou zkušenost popíral a tvrdil, že člověk jest bytostí nespolečenskou, vysvětluje se jeho nepřizní ku pravdě vůbec, a známým pořekadlem: „Není nesmyslu, jehožby některý mudrák nebyl tvrdil a zastával.“ I nejsurovější národové v pralesích bydlící dovodí, že člověk pro společnost stvořen jest, neboť netoliko sami ve společnosti žijí, ale také příchozí cestovatelé zakusili mezi nimi hostinství a ochrany v nebezpečnostech.

Společenské obcování člověka s člověkem jest hlavním, ba výhradným zdrojem, z něhož prýští se všeliké jeho vzdělání člověcké.

Mudráci jen o svůj rozum se opírající octnuli se ovšem na cestách bludných i v tomto oboru jako v oboru každém; vědouce, že člověk rozumem a vůlí obdařený jest osobou, a neznajíce nebo popírajíce jiné podstatné stránky člověkovy, zabloudivi až tam, že jej nazvali „bytostí nespolečenskou.“ Ovšem jest sobětnost jednou stránkou člověka, kteráž jej ze společnosti sobě rovných vypuzuje; avšak jinou podstatnou stránkou člověka jest protiva sobětnosti, totiž láska, kteráž jej do společnosti vede. Smířením těchto protiv v člověkovu jest dobrovolná poslušnost zákonů věčných, kterouž člověk osobnost svou nezadáva společnosti, netratí se v společnosti, pakli společnost založena jest na vůli Boží. Společnost duchem Božím, zjevením Božím oživená nezničuje

osobnost jednotlivce, neboť žádá toliko poslušnost volnou, poslušnost mravnou, nikoli však poslušnost otrockou a porobu člověka nedůstojnou.

Bludně soudili staří, a bludně soudí noví zpytatelé povahy člověkovy, posuzují-li člověka odtrženého od živlu Božského, se stanoviska pohanského. Dvě pravdy velevýznamné a veledůležité při tvoření společností děkujeme zjevení Božímu — světlu křesťanskému, totiž, že společenský řád spočívá na základě Božském, a že rozličné útvary společenské mají svůj kořen v účelu věčném, nezměnném, duchovně mravném. „Christus jest světlo pravé, kteréž osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět; na světě byl, a svět skrz Ného učiněn jest, a svět Ho nepoznal; do vlastního přišel, a svoji Ho nepřijali.“ Jan 1, 9—11. Světlo nebylo tmou pochopeno, a tudíž rozřešení otázky společenské posud nepodařilo se, a mimo zjevení Boží, mimo Církev Christovu nikdy nepodaří se.

Zásady a podstatné úlohy společenského života jsou: jednotlivec musí záměr čili úkol společnosti tak pojímati, jak o ní společnost sama soudí, jak se v ní celá společnost zrcadlí a vyjadřuje; jednotliví údové musejí míti společnou vůli a stejnorodou činnost — to však vypůsobiti může se jenom stejným smýšlením. Uskutečnění základního záměru společenského jest společnou vůlí, jest účelem, jest podnětem, jest pudící silou společné činnosti; vždyť společnost jest srostlost jednotlivců v osobnost mravní, v nížto jen jedna myšlenka svítí, jen jedna vůle žije; v nížto jedna myšlenka a jedna vůle sloučena jest k uskutečnění díla společného.

Ve všech věcech nedotýkajících se účelu společného má jednatel volné myšlení, volné chtění, volné jednání; ve všem pak, co společného účelu se dotýká, musí jednatel nejen všeobecné smýšlení a společné chtění sdílet, ale musí také činně účastniti se v něm. K tomu zavázán jest jednatel nejen k vůli společnému účelu a záměru samému, než také proto, že mu společnost dává právo k užívání obecných čili společných statků, výhod a vymožeností. Společnost oprávněna jest žádati, aby údové její povinnosti své konali, neboť povinnosti a práva vzájemně se podmiňují.

Základní úkol společnosti uskutečňuje se silami a činnostmi, které jakostí, cenou a důležitostí rozličny jsou; těchto zvláštností není třeba zříciti se, než toliko potřebs jest, aby se jich ku společnému účelu užilo, aby se duchem společenským nadchnuly a v souhlasu s ním vynakládaly. V ústrojí čili v organismu, a tím společnost jest, žije druh v druhu, působí druh pro druhu, všickni pro celek, a celek pro každého; každý jednatel, každý úd, působí volně dle zvláštnosti své a na místě svém. Společným záměrem celku vykazuje se každému členu místo a činnost přiměřená jeho schopnostem; každý člen působí ve smyslu a v duchu celku, ve smyslu a v duchu základní myšlenky celek oživující. Hlavní myšlenka, záměr a účel, co vyšší moc stojí netoliko nad jednotlivým spoluoudem, ale také nad veškerenstvem, kteréž jenom uznáním této vyšší moci trvá. Jakož volnost celku v tom svůj životní kořen má, tak má jednatel pravou a živou volnost svou výhradně toliko v mravním ústrojí společnosti.

Jednatel nemůže libovolně přivtělit se společnosti, a přivtělen byv nesmí se libovolně a své-

volně chovati k podstatným zařízením a zákonům společnosti té.

Určitější stanovení poměru jednotlivců k celku závisí ovšem na zvláštnosti onoho kruhu společenského, jemuž jednotlivec přivtělen jest. Zde mluvilo se toliko všeobecně o společnosti, o společném životě; avšak tyto zásady všeobecné platny jsou pro všechny ústavy a útvary společenské, z nichžto velká společnost lidská sestává, a v nížto všeliké spolky vzájemně se podporují a souvislý celek tvoří.

Základní a hlavní rozčlánkování velkého společenského ústrojí činí manželství, rodina, stát a Církev. Při těchto hlavních útvarech společenských, ježto nás všechny slučují v živý celek velké společnosti lidské, dlužno rozeznávat společenský význam a společenskou důležitost, jižto každý z těch hlavních útvarů: manželství, rodina, stát, Církev, sám v sobě má, a vliv, jímžto každý z nich působí k společenskému blahobytu a ku společné úloze člověčenstva vzájemnosti svou.

3.

Manželství původní.

Nejprvotnější a nejpůvodnější útvar společenský jest manželstvo. Manželství, a v dalším postupu rodina, jest přirozenou podmínkou trvání člověčenstva, jest takoruka zdrojem člověčenstva a semeniskem všeliké lidskosti, všeho mravního vzdělání.

Svaté zjevení Boží jasně hlásá nám: „Stvořil Bůh člověka k obrazu Svému, k obrazu Božímu stvořil ho, muže a ženu stvořil je. I pože-

hnal jim Bůh a řekl: Rosťtež a množte se, a naplňte zemi, a panujte nad rybami mořskými, i nade všemi živočichy, kteříž se hýbají na zemi . . . A viděl Bůh vše; co byl učinil, a bylo velmi dobré.“ I. Mojž. 1, 27—31.

Věčnou vůlí Božskou vyvinuje se manželská společnost z protiv pohlavních; „muže a ženu stvořil je.“ Společnost manželská objevuje se jako útvar přírodní, avšak nedosahuje účelu a zdokonalení svého na půdě pouhé přírody. Pohlavní pud, snaha po smíření a docelení protiv pohlavních o sobě ještě nepůsobí trvalé spojení manželské; pohlavní pud ukáží se také mimochodním a měnivým spojováním obého pohlaví. Pohlavní pud jestiť ovšem bezprostředním pojídlem obého pohlaví; ale na půdě výhradně přírodní nevytvoří pevné jádro a nerozlučnou pásku života společenského; pojídlem pevným a nerozlučným stane se teprv mravním ušlechtěním a vyšším posvěcením; láska přirozená, jsouc zvelebena a ušlechtěna živlem duchovním, volným samourčením, a tak povýšena k osobnímu vzájemnému sebe oddání před obličejem Božím dle svaté vůle Boží, a pod žehnající ochranou Boží — stává se mravnou a zbožně posvěcenou láskou, a tím utvořuje se výhradní a trvalá pohlavní společnost, nerozlučné manželství jednoho muže s jednou toliko ženou — manželství v útvaru prvotním, původním a jedině pravém a právním.

Takovýmť zajisté bylo první manželství v ráji. Z ruky Boží přijal Adam manželku svou Evu, a osvícen jsa neklamným světlem svaté vůle Božské zvolal: „Tato jest kost z kostí mých, a tělo z těla mého; tato slouží bude mužice, nebo z muže vzata jest.“ Spolu ihned prohlásil Adam

z vnuknutí Božího svrchovaný zákon manželský pro celé potomstvo své řka: „Proto opustí člověk otce svého i matku, a přidrží se manželky své, a budou dvě v jednom těle.“ I. Mojž. 2, 23. 24.

Sám Bůh tedy hned na počátku ustanovil, aby v manželské společnosti byla jednota, aby jen jeden muž a jen jedna žena manželstvo tvořili, a spojení jejich aby bylo nerozlučné; nedalť Bůh muži na pomoc a pro společnost dvě ženy, aniž stvořil ženu, aby byla na pomoc a pro společnost dvěma mužům, nýbrž „muže a ženu stvořil je.“

Jednota a nerozlučnost jest hlavní povahou manželské společnosti; proto uvedl Hospodin tvrdý spánek na Adama, vyňal jedno ze žebér jeho, a vzdělal ze žebra toho ženu Adamovu. Mohlť Hospodin i ženu utvořiti z hlíny země jako muže Adama, ale neučinil toho, nébrž ze žebra mužova učinil ženu, aby nepopíratelně prohlásil svatou vůli Svou, že manželstvo musí býti jedno a nerozlučné; a této svaté vůle Boží tlumočnickem byl sám Adam zvěstující všemu člověčenstvu, že otce i matku opustí syn a dcera, stane-li se manželem a manželkou, ale sebe nikdy opustiti nesmějí, sebe vždycky přidržeti se musejí nerozlučně jako dvě v jednom těle. Dobře chápejte! Dvě v jednom těle, a nikoli tři nebo více v jednom těle; toť jest pravé manželství, jednoho muže a jedné ženy jednota nerozlučná.

Tak ustanovil Bůh na počátku; a kdožkoli jinak soudí nebo činí, protiví se Bohu odvraceje se od zjevení Božího, kazí svrchovaně dobrotivé a moudré zřízení Boží, hubí pravý blahobyt lidský.

Manželství porušené.

Dějiny člověčenstva neklamně dovedí, že jen tou měrou lidé porušovali jednotu a nerozlučnost manželskou, kterouž na Boha zapomínali, od světla se odvracovali, a do tmy bludův zabíhali.

Hříchem prvotním zlehčily a porušily se v člověčenstvu původně skvělé mohutnosti tělesné i duchovní; žádostivost tělesná počala překročovati meze Bohem vykázané, ale také urychlovati sobě pokutu hříchu — tělesnou smrt; rozum nesebněji rozeznával dobré od zlého, dovolené od zapovězeného, pravou blaženost od záhuby; vůle klonila se raději k ďáblu nepříteli lákajícimu, nežli k Bohu Stvořiteli a jedinému Dobrodinci. Zlý duch nepřestával lidem vnučovati starou lež: „Nikoli smrtí nezemřete . . . otevrou se oči vaše, a budete jako bohové vědouce dobré i zlé;“ I. Mojž. 3, 4. 5., a lidé uposlechnuvše hlasu svůdného, místo blaha svého vyhledávali zkázy své ve všech věcech, a tudíž počali povrhovati i prvotním Božským zřízením společnosti manželské.

Zlá náruživost podněcována zlým duchem zhušta opanovala tak mocně rozum i srdce mužovo, že zrušiv řád Bohem ustanovený pojal více žen, a když se mu znelibily, zas je zapudil. Tak hříchem porušovala se jednotu, nerozlučnost a posvátnost manželská, a zvrhla se v nepřirozené a záhubné víceženství. Člověk i ve směru tomto přestal panovati a vznešeným býti nad zvířaty nerozumnými, a sklesl až k nim, ba sklesl až pod ně.

Zapomínáním zjevení Božho žena slabší

přestávala býti mužovi Bohem danou a před obličejem Božím přijatou pomocnicí a společností, a stala se jeho otrokyní. Muž duchem i tělem silnější zneužíval pokuty nad ženou vyslovené, a netoliko pod rozumnou mocí svou ji měl, netoliko laskavě nad ní panoval, I. Mojž. 3, 16, ale za pouhé zboží libovůli jeho dané ji považoval. Zprotivoval se ve všech věcech Bohu; i „práce, v nichžto muž jísti měl po všecky dny života svého, maje v potu tváři chleba dobývati,“ I. Mojž. 3, 17—19, uvalil na ženu porobenou a neváženou.

Všickni národové pohanští, zjevení Božího neznající, jsou živým pravdy té důkazem; a důsledně i za našich časů jednoty, nerozlučnosti a svatosti manželské neváží sobě ten, kdož Boha se zřídá, zjevením Božím pohrdá, na důstojnost člověckou zapomíná, a sebe i bližního svého na roveň staví se zvířetem smrtelným a nerozumným.

5.

Manželství napravené.

Vykupitel člověčenstva, hned prarodičům v ráji po hříchu spáchaném zaslíbený, Syn Boží, Ježíš Christus, přišel na svět, aby napravil vše, co bylo hříchem zkaženo. Napravil tudyž i manželství, obnovil jeho původní jednotu, nerozlučnost a svatost; vyprostil ženu z trapné a hnusné poroby mužovy, povznesl její prvotní důstojnost, a postavil ji na stupeň, na kterémž v pravdě působiti může blaho manželovo a blaho celé rodiny, na kterémž za svým povoláním pracovati může o spáse dítek svých.

Fariseové, kteříž na mnoze hrdý rozum svůj

mlsili v ducha Písem svatých, a životem svým protivili se jemu, přistoupili jednoho dne ke Christu Pánu a pravili: „Sluší-li člověku propustiti manželku svou z kterékoli příčiny?“ Christus Pán odpovídaje řekl jim: „Což jste nečtli, že Bůh učinil člověka s počátku muže a ženu, a řekl: Protož opustí člověk otce i matku, a přidrží se manželky své, i budou dvě v jednom těle? A tak již nejsou dvě, ale jedno tělo; a protože co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!“ — Hle, výslovně odvolal se Pán Ježíš k původnímu ustanovení manželskému v ráji; výslovně pravil, že jednota jest hlavní známkou společnosti manželské; výslovně ukázal na spojení manželské před Bohem — tedy spojení řádem náboženským; výslovně zapověděl rozlučování manželstva a jmenoval ho nerozlučným.

Fariseové zahanbení, hodlající poněkud ospravedlniti svou učenost a znalost zákonův náboženských, odvolávali se k Mojžíšovi, kterýž byl dovolil, aby muž ženu spustlou s listem zapuzení propustiti mohl; a Pán Ježíš vyložil jim příčinu onoho svolení Mojžíšova řka: „Pro tvrdost srdce vašeho dopustil vám Mojžíš propouštění manželky vaše; ale s počátku nebylo tak. Pravím pak vám, že kdožkoli propustí manželku svou leč pro smilství, a jinou pojme, cizoloží, i kdo propuštěnou pojme, cizoloží!“ Mat. 19, 3—9. U jiné příležitosti slavně prohlásil Christus Ježíš: „Snázet jest, že nebe i země pomínou, nežli aby jedno písmě ze Zákona padlo. Každý, kdo propustí manželku svou a jinou pojímá, cizoloží; a kdo pojímá propuštěnou od muže, cizoloží.“ Luk. 16, 17. 18.

Učeníci Páně když slyšeli, že manželství jest

jedno a nerozlučné, že propouštění manželek židům ve Starém Zákoně povoleno bylo jen pro tvrdost srdce, na počátku však že tak nebylo; když slyšeli, v Zákoně Novém, v Církvi Christově, že opět tak býti nesmí, řekli Jemu: „Poněvadž jest takový způsob člověka s manželkou, není dobře ženiti se.“ A hle, Pán Ježíš přece výroky Svě pranic nezměnil, nébrž setrval zcela při nich, a užil příležitosti, aby je poučil o stavu panickém a panenském, kterýž ovšem vyšší a vznešenější jest nad stav manželský, pakli ho kdo z lásky k Bohu a pro království nebeské zvolí; ale kdo v manželství vstoupí, musí zachovati jednotu a nerozlučnost jeho, jinakby cizoložil.

Pán Ježíš tedy slavně a jasně obnovil zákon Boží a ustanovení stavu manželského v prvotní ryzosti. Obnovil stavu manželského jednotu, aby jeden muž jen jednu manželku měl, a nikdy více manželek. Obnovil stavu manželského nerozlučnost, výslovně zapověděv, aby lidé nerozlučovali, co Bůh spojil, jenž sám jediný manželstvo rozloučiti může smrtí manželovou nebo manželčinou, a důrazně doložil, by o tom nižádné nebylo pochybnosti, že není manželstvím, ale cizoložstvím, pojme-li kdo propuštěnou manželku nebo rozvedeného manžela, pokud druhá strana na živě jest.

Ve smyslu a duchu Páně i sv. apostol Pavel píše: „Těm, kteříž jsou v manželství, přikazuji ne já, ale Pán, aby žena od muže neodcházela; pakli odejde (právným rozvedením od stolu a lože), zůstaň nevdaná, anebo smiř se s mužem svým; a muž manželky nepropouštěj.“ I. Kor. 7, 10. 11.

6.

Manželství za svátost povýšené.

Manželství tak důležité jest pro společnost lidskou, pro časnost i pro věčnost, že Christus Pán v Novém Zákoně povýšil ho za svátost a tak svrchovanou důstojností ozdobil, a zvláštní milostí obohatil a posvětil ho. Proto učí katechism: „Svátost stavu manželského jest nerozdvojitelný svazek, kterým se dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, pořádně (před knězem zřízeným) s sebou oddávají, k čemuž jim Bůh tou svátostí milost uděluje, aby ve svém manželském stavu do smrti bohabojně setrvali, a děti své křesťansky vychovali.“

Každá svátost má do sebe tři důležité a nezdatných věci, totiž: a) zevnější (viditelné a slyšitelné) znamení, b) vnitřní neviditelnou milost, c) ustanovení Christovo.

a) Zevnějším znamením svátosti stavu manželského jest vzájemná přípověď a přísaha muže a ženy před knězem a dvěma neb třemi svědky, že se dobrovolně za manžely berou, a potvrzení knězovo: „Co Bůh spojil, toho člověk nerozlučuj;“ mimo to pak obvinutí jich spojených pravých ruk svěcenou stólou.

b) Vnitřní neviditelná milost svátostní jest obzvláštní pomoc Boží novomanželům daná, aby spolu nábožně až do smrti živi byli, a děti své v bázni Boží vychovávali. Sv. sněm Trientský prohlásil ve směru tomto ve svém 24. sezení řka: „Milosti, kteráž přirozenou lásku zdokonaluje, nerozlučnou sjednocenost utvrzuje, a manžely posvěcuje, sám Christus, svatých svátostí Ustanovitel a Zdokonalovatel, Svým utrpením nám za-

sloužil.“ — Jak velice této obzvláštní svátostní milosti manželům zapotřebí jest, patrně z povahy člověkovy. Přirozená vzájemná náklonnost a láska potřebuje nadpřirozeného nebeského zdokonalení, aby nezabředla ve smyslnost zvířecí, v pouhou tělesnost a v nepřirozené nebo protipřirozené nepravosti. Nerozlučná jednota potřebuje nadpřirozeného utvrzení, aby snad nestálost a vrtkavost křehkosti lidské po změně — po novém manželství nezatoužila proti ustanovení Božímu a proti skutečnému a pravému blahu manželův i dítek. Manželové potřebují posvěcení, aby manželské lože své vždy čisté a neposkvrněné zachovali, ve svatých cnostech se zdokonalovali, a dítky moudře a zbožně vychovávali.

c) Ustanovení svátosti stavu manželského Ježíšem Christem připomněli jsme sobě již dříve Jeho rozmluvou s farisey, ve kteréž Syn Boží a Spasitel náš jednotu a nerozlučnost stavu manželského obnovil a za nezvratnou prohlásil. — V témž smyslu i svatí apostolové manželství vždy za svátost prohlašovali. Svatý apostol Pavel důležité naučení dal manželům těmi slovy: „Ženy mužům svým poddány buďtež jako Pánu, neb muž jest hlava ženy jako jest Christus hlava Církve; Onť Spasitel těla Svého (těla duchovního, jímž jsou všickni věřící). Jako Církev poddána jest Christu, tak i ženy mužům svým ve všem. Muži milujte manželky své, jakož i Christus miloval Církev, a vydal Sebe samého za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody skrze slovo života; aby si učinil Církev slavnou, nemajíc poskvrny, ani vrásky, nebo cokoli takového, ale aby byla svatá a neposkvrněná. Kdo miluje manželku svou, sebe samého miluje. — — Protož opustí člověk otce

svého i matku svou, a přidrží se manželky své a budou dvě v jednom těle. Tajemství toto veliké jest, ale pravím, v Christu a v Církvi.“ Efes. 5, 22 — 32. Velikým tajemstvím v Christu a v Církvi nazývá sv. apostol manželství, jelikož mimo Christa a Církev Jeho jest neposvěceným obcováním tělesným, obcováním pouze přirozeným a hříšným: v Christu Vykupiteli našem a v Jeho Církvi však jest manželství velikým tajemstvím, jest svátostí. Jako spojení Christa s Církví jest nerozlučné, svaté a milostiplné, tak též spojení manželův jest nerozlučné, svaté a milostiplné; avšak nikoli přirozené spojení mezi mužem a ženou, nébrž spojení nadpřirozené, kteréž způsobeno jest milostí svátostní.

7.

Manželství vždy za svátost považováno.

Od prvopočátku v Církvi Christově dle ustanovení Páně manželství vždy a všude za svátost považováno jest bylo, jakož z nejstarších i pozdějších spisův svatých otců církevních nad všelikou pochybnost dokázáno.

Tertullian, v 2. století po narození Páně, píše: „Kterak dostacíme vysloviti blaženost manželství, kteréž Církev spojuje, obět potvrzuje, požehnání zpečetuje, anjelové prohlašují, a Otec (nebeský) za platné přijímá, an i na zemi synové bez svolení svých otců právem se nežení?“

Sv. Jan Chrysostomus (Zlatouústý), narozen r. 347 v Antiochii, učí: „V našich manželstvích svátost mnohem více platí než úrodnost. U všech pohanů a u všech lidí spočívá manželská

vážnost v právu plození dítek a v manželské věrnosti; v lidu Božím (u křesťanů) ale také ve svátostním posvěcení.“ (Kniha o blahu manželském kap. 18.)

Sv. Augustin praví: „Jakož svátost křestu zůstává ještě i v tom, kdož Christa zapře a od víry odpadne: tak zůstává i svátost manželství ještě i v těch, kteříž od sebe rozvedou se a opět v manželství vcházejí; oba cizoloží, poněvadž první svazek rozloučen není.“ (Kniha I. o sňatku manželském a o žádostivosti kap. 10.)

Konečně pak v tomto směru postačí zplna slavný výrok svatého sněmu Tridentského: „Kdožkolivby řekl, že stav manželský není pravdivě a vlastně jedna ze sedmi svátostí Zákona evangelického od Christa Pána ustanovená: vyobcován budiž!“ (Sezení 24. can. 1.)

Stav manželský jest svátost v Christu a v Církvi Jeho, a tudíž Církev po všecky věky skrze kněžstvo své žehnala a žehná snoubencům křesťanským, řádně ve stav manželský vstupujícím, jako požehnal Bůh v ráji prvním manželům, aby svaté byly plody a rody lidské z něho pochodící, aby šťastné bylo obcování jejich na zemi, aby odchovávali dědice království nebeského.

8.

Manželství měli všickni národové za věc náboženskou.

Od počátku člověčenstva náleželo a náleží manželství do oboru náboženského, a tudíž sňatek manželský u všech národů slavil se obřadem a posvěcením náboženským; kdožkoli opak tvrdil a

tvrdí, vyzul se z pravé lidskosti odvrátiv se od Boha.

a) Sňatky manželské u židů. V ráji sám Bůh přivedl první ženu Evu k prvnímu muži Adamovi, požehnal jim a řekl: „Rosttež a množte se naplňte zemi a podmaňte ji.“ I. Mojž. 1, 28. Co Hospodin Bůh učinil při prvním sňatku manželském v ráji, zůstalo ve vyvoleném národě starozákonním vždycky pravidlem posvátným. Otcové rodin, praotcové rodů, nebo nejbližší příbuzní nábožné žehnání říkali nad zasnoubenci, když ve stav manželský vstupovali. Rebeka, nevěsta Isákova, měla vykročiti z domu otcovského; i ptali se jí matka a bratr: „Chceš-li jíti s mužem tímto?“ (s vyslaným služebníkem Abrahamovým, jenž měl Isákovi manželky vyhledati.) Rebeka odpověděla: „Půjdu!“ Tedy propustili ji přejíce štěstí a říkouce: „Sestro naše, množiž se v tisíce tisíců, a símě tvé vládníž branami nepřátel svých!“ I. Mojž. 24, 58—60. Kdož neslyší v požehnání tom ozvěnu onoho požehnání, kteréž vyslovil Hospodin při sňatku prvních manželů? — Když Booz Ruthu veřejně pod branou městskou za manželku sobě vzal, říkali starší lidu požehnání nad nimi volajíce: „Učiniž Hospodin tuto ženu, kteráž vchází do domu tvého, jako Ráchelu a Líu, kteráž vzdělala dům israelský, aby byla příkladem cnosti v Efratě, a aby měla slavné jméno v Bethlémě.“ Ruth. 4, 11. — Při oddávkách mladého Tobiáše se Sárou ujal Raguel, otec nevěstin, pravou ruku dcery své, a dal jí v pravou ruku Tobiášovi řka: „Bůh Abrahamův, Bůh Isákov a Bůh Jákobův budiž s vámi, a naplniž požehnání své nad vámi.“ A vzavše papír sepsali zápis manželský, a potom ho-

dovali dobrořečice Bohu.“ Tob. 7, 15—17. — V době pozdější u židů náboženský obřad při sňatku manželském tím zveleben a zvýšen jest byl, že levita čili rabín požehnání říkal nad novomanžely; a požehnání, jehož jim uděloval pod nebesy snubnými, skládalo se z řečí nábožných praotců; nebo jak mile potomci Levi Hospodinem ustanoveni byli za výhradný stav kněžský, vykonávali všeliké bohoslužby veřejné, a tudíž i obřad snubný buď sami toliko, buď s otci a příbuznými zasnoubencův. Také nynější židé věrní zůstali předpisům náboženským při svadbách, pokud věrní zůstali Bohu, Mojžíšovi a prorokům; a tudíž židé věřící s hněvem spravedlivým a s opovržením zaslouženým mluví o židácích novomódních, o židácích odpadlých, kteříž odřeknuvše se víry Mojžíšovy i posvátnost stavu manželského zavrhnou, a po manželství občanském ohlížejí se. Dějiny budou zajisté velikou skvrnu viděti na věku našem, kterýž připouští, aby tyto nádoby prázdné a smrduté předpisovaly pravidla ve věcech manželských!

b) Sňatky manželské u pohanů. V národech pohanských, čím více prostorem a časem vzdalovali se od pranárodu židovského, ve kterém se zjevení Boží zázračně zachovávalo: tím více trátilo se toto zjevení původní. Ač pak, zůstaveni jsouce sobě a krátkozrakému rozumu svému, zabředli v bludech velikých, tak že i jasné známosti o Bohu jediném pozbyli a modloslužbě oddali se: nicméně přece v některých věcech, jmenovitě ve věcech člověku nejbližších a nejdůležitějších v životě vezdejším, po všecy věky zachovali zbytky z prvotního zjevení Božího; a tudíž i sňatek manželský zůstal jim vždy posvátným a náboženským úkonem, pokud úplně nezdivočili.

U Peršanů modle se říkal kněz nad zasnoubenci toto požehnání: „Ormuzd (Bůh dobrý), král spravedlnosti, dejž vám mnoho dítek, pokrmů hojnost, náklonnost srdcí, dítky spanilých tváří, ježby dlouho žily od otce k synu sto a padesát roků.“ — U Egyptanů oddával novomanžely kněz bohyně Isis. — U Řeků se posvěcoval sňatek manželský zvláštními oběťmi, kteréž Júně, Ladě a Milostkám přinášely se. O posvěcování manželství oběťmi a modlitbami píše Pláto (Lib. 3. de legib. nuptiar.), a Pythagoras odporoučí muži šetrné nakládání s manželkou, poněvadž ji u oltáře od kněze modlícího se přijal. Dle Plutarcha dělo se slavné odevzdání nevěsty knězem Živy, kteráž sloula pohanům bohyní plodnosti. — U Římanů slavné oddavky děly se rozličným způsobem. Někde kněz obětoval obilí, a rozříznul koláč z mouky nebo z rýže, z něhož zasnoubenci u přítomnosti 10 svědků jedli. Jinde odevzdával ženich budoucímu tchánu svému několik zlatých penězů, z nichžto nevěsta jeden na hlavu, a druhý na nohu položila sobě. Po oddavkách je opět vzala do ruky, a hodila jeden na obětníště bůžkův domácích, druhý pak na veřejný oltář, když poprvé jako manželka vyšla z domu. Mimo to obětovala nevěsta v domě otcovském ovci, kteréž hned při zabíjení žluč se vytrhla, čímž nevěsta sobě připomenouti měla, že musí býti bez žluči, totiž mírná, tichá a pokojná, aby bylo manželství šťastné. Druhého dne po oddavkách obětovala manželka i v domě manžela svého modlám domácím, by je sobě naklonila. — U jiných národů pohanských byli jiní obřadové při oddavkách, kteříž vždy a všude více méně rázu náboženského byli.

Z toho vidno, že ani pohané vzdělanější

neklesli v nevěru a bezbožnost takovou, v jakéž se topí liberálové našeho věku, jenž i mezi křesťany, mezi katolíky, odvažují se schvalovati manželství výhradně světské čili občanské — bez posvátných obřadů náboženských, bez posvěcení církevního. Světákům těm nic více svatým není, poněvadž zřeknuvše se víry zpřetrhali všechny pásky pojící člověka s Bohem a s říší nadzemskou, a tak jen tělesných, smyslných a zvířecích citů a myšlenek schopni jsou.

c) Manželské sňatky u křesťanů. I pohané tušili následkem prvotního zjevení, kteréž Bůh dal člověčenstvu, že něco Božského obsahuje se v manželství, a za tou příčinou domnívali se, že divoké souložnictví jest proti zákonu přirozenému, a smilství, cizoložství a jiné způsoby vlnosti že jsou trestuhodny; avšak moci svátostné ovšem jejich sňatky manželské do sebe neměly a míti nemohly. Židé, u nichž ve Starém Zákoně Bůh zázračně Svě zjevení a pravou víru zachovával, mnohem svědomitěji a zbožněji než pohané pobloudilí soudili o zákonech manželských. Majíce zaslíbení, „že v semeni (potomstvu) Abrahamově požehnání budou všickni národové,“ I. Mojž. 22, 18, za povinnost veliké lásky považovali, aby plodili syny, a rozmnožovali potomstvo lidu vyvoleného, z něhož dle přirozenosti lidské původ míti měl Christus Pán, Spasitel náš; avšak i jejich sňatky manželské byly bez pravé povahy svátostní, jížto se manželství dostalo teprv Vykupitelem světa v Zákoně Novém, v Církví křesťanské, když nedokonalost pominula, a dokonalost nastala.

Svatí apostolové, znajíce z nejsvětějších úst Christových svatost a nerozlučnost manžel-

ství, všem národům hlásali a Pismem zvěštovali Božský původ a svátostní povahu manželských sňatků, a tudíž od prvopočátku v Církvi Christově sňatek manželský posvátnými obřady zasvěcoval se.

První křesťané nižádnou důležitou věc nepodnikali bez rady a schválení duchovní vrchnosti; bez její vědomosti ani se nezasnubovali; a pakli zasnoubili se s přivolením rodičův svých, bez odkladu zasnoubení své ohlásili správci duchovnímu. Tudíž píše sv. Ignác, učeník sv. apostola Jana, Petra a Pavla, tedy hned na samém počátku Církve křesťanské, v čase apostolském, v listu ku svatému Polykarpovi, biskupu Smyrnenskému: „Sluší, aby ženichové a nevěsty sňatek manželský ve shodnosti s biskupem uzavírali, by spojení jejich dle Boha se dalo, a ne dle tělesné žádostivosti. Všecko se stávej ke cti Boží.“*) — Sv. Klément Alexandrinský, v druhém století po narození Páně, napsal: „Zasnoubenci posvěcujtež manželství své mocným slovem biskupovým, modlitbou a obětí.“ — Tertullian, rovněž v druhém století, jak jsme již dříve pravili, zvolal: „Kterak dostačíme vysloviti blaženost manželství, kteréž Církev spojuje, obět (mše svaté) potvrzuje, požehnání (kněžské) zpečetuje, anjelové prohlašují, a Otec (nebeský) za platné přijímá?“ Z výrokův těch nad všelikou pochybnost patrné, že od počátku v Církvi křesťanské žehnání sňatkův manželských dělo se v kostelích při mši svaté; a kdekoli z časův pronásledování křesťanstva uchoval se způsob tajných manželstev bez požehnání

*) Spisy svatých otců apostolských od Frant. Sušila, II. vydání, strana 154.

církevního, proti tomu vždy důrazněji bojováno zákony církevními. — V Církvi východní někdy mimořádně žehnáno novomanželům také v domích, jakož svědčí sv. Jan Zlatoústý řka: „Když služebníky Boží, kněze, do domu svého uveď, aby požehnali manželství tvému, přítomen bude též Ježíš s Matkou Svou.“ (Hom. 49. in Genes. c. 25.) Slovy těmi připomíná sv. Zlatoústecký svadbu v Káni Galilejské, kterouž Pán Svou přítomností a prvním zázrakem posvětil, osvědčiv i skutkem vznešenost sňatku manželského.

Svatý sněm Tridentský odvolává se ku sněmu Lateranskému, a v souhlasu s církevním řádem od prvopočátku, v sezení 24. kap. 1. výslovně ustanovil, „že každý sňatek manželský vykonati se musí před vlastním farářem a před dvěma neb třemi svědky. Kdožby jinak, než u přítomnosti faráře nebo jiného kněze s přivolením farářovým nebo biskupovým, a dvou neb tří svědků, ve sňatek manželský vjíti chtěl, ty nazývá svatý sněm neschopnými pro sňatek ten, a sňatky takové za neplatné a ničemné prohlašuje.“

Z toho výslovného nařízení každý katolický křesťan patrně a nepochybně poznává, že manželství civilní čili občanské není manželstvím, nýbrž hříšným souložnictvím, a že každý proti Bohu těžce hřeší, kdožby ve sňatek pouze občanský vešel. Svatoapostol Pavel píše: „Christus ustanovil některé apostoły, některé proroky, jiné pak evangelisty, jiné pastýři a učitele ku zdokonalení svatých, ku vzdělání těla Christova.“ Efes. 4, 11. 12. A v I. listu Kor. 4, 1. prohlásil: „Tak o nás smejšlej člověk, jako o služebnících Christových a rozdavačích tajemství Božích.“ Stav manželský jest svátost, tudíž rozdavačem je-

77 jím může býti výhradně toliko kněz, služebník Christův, a nikdo jiný. Kdo však jinak tvrdí, jest Jidáš, jest zrádce Christův, jest nepřítel svaté Církvě, jest nevěrec zpustlý, jest hubitel časného blaha a věčné spásy člověků. „Běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází; lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí na hrdlo jeho a pohřížen byl do hlubokosti mořské!“ Mat. 18, 6—8. Tak volá Ježíš Christus, budoucí Soudce člověčenstva, kterýž říci ráčil: „Kdo neuposlechne Církvě, budiž tobě jako pohan a publikán.“ Mat. 18, 17.

Církev Christova samojediná u věřících svých má právo Božské, aby sňatky manželké žebnala, a potvrzovala, mají-li býti skutečným a platným manželstvím. Taktéž ona sama toliko právně a platně soudí o platnosti a neplatnosti sňatku manželského, a o všelikých věcech svátosti manželské týkající se; neboť svatý sněm Tridentický v sezení 24. can. 12. výslovně vyřknul: „Kdyby kdo řekl, že záležitosti manželské nenáleží před soudce církevní, vyobcován budiž!“ Výrok sněmu všeobecného, výrok Církvě Duchem svatým řízené a tudíž neomylné, jest postačitelem a jediným rukojemstvím pravdy svaté pro každého pravověrného křesťana.

9.

Návrh nového zákona manželského.

V době nejnovější učinil se návrh nového zákona manželského, v němžto mluví se také o možnosti civilního čili občanského manželství z nouze pro ten případ, že by kněz zasnoubence oddati nechtěl. Pro křesťana vzdělaného a věrného takové možnosti není; víť on, že

kněz musí odepřítí posvěcení sňatku manželského takovým osobám, jimžto nějaká překážka církevní, na př. pokrevní příbuzenství nebo švakrovství překáží, pokud by nepřijali církevního prominutí té překážky buď svým biskupem, buď svatou stolicí Římskou; a v případě takovém věrný křesťan se nikdy neprotiví Církvi své a Bohu Christu Ježíši. Kněz musí odepřítí posvěcení sňatku manželského v případě tom, kdyby křesťan chtěl za manželku vzíti židovku nebo pohanku, protože není svátostního sňatku leč mezi osobami křesťanskými; a který křesťan by tak hluboce klesl do bahna nevěry, že by Christa a svou spásu věčnou zradil a prodal za souložnictví s nevěrcem? Křesťan vzdělaný nikdy nezapomene na slovo svatého apostola Pavla: „Žádný vás nesváděj marnými slovy, nebo pro tyto věci přichází hněv Boží na syny nevěry. Nebývejtež tedy účastníci jejich!“ Efes. 5, 6. 7. Nemůže a nesmí-li však křesťan v ničem býti účastníkem nevěřících, aby spasení své v nebezpečí neuvedl: kterakž by mohl vejíti s nevěřícím v nejužší spojení, v společnost manželskou? A kdyby kdo zaslepiti se dal nepřitelem svým, zlým duchem a volil by zpronevěřiti se Christu, zprotiviti se Církvi a vstoupiti v občanský sňatek manželský z nouze nebo z nenouze: žádný křesťan nebude spojení to pokládati za manželství, nýbrž za souložnictví, o kterém praví týž sv. apostol Pavel, „že nemá dědictví v království Christově a Božím.“ Ef. 5, 5.

Dne 21. března 1868 mluvil Eminencí pan kardinál kníže arcibiskup Pražský v panské komoře říšské rady Vídeňské tato významná slova: „Základem manželství musí býti stejné smýšlení, stejné přesvědčení, neboť manželské štěstí nejlépe zbožností se utvrzuje. Smíšené man-

želství, v kterémž manžel jiné a manželka také jiné víry jest, je věcí povážlivou. Muž poctivec, nekatolík, vyslovil se přede mnou: „Nemohl bych se odhodlati, abych vzal manželku jiné víry, nežli jest víra má.“

„Každé civilní manželství jest zlo, jest bodnutí v křesťanskou mravouku; ale civilní manželství z nouze, ježto se navrhuje, jest veliká nedůslednost. Kdož praví, že jest neodkladnou potřebou zavesti civilní manželství, velice křivdí obyvatelstvu před i za všemi řekami Rakouska. Co činí stát při civilním manželství? Buď osobuje sobě soud o tom, co jest mravné a co nemravné, aneb si dovoluje, poměr nemravný korunovati krásným jmenem manželství. Obé jest nedobré.“

Ovšemž, poctivý nekatolík, kterýž skutečnou víru má a zbožný jest, nikdy nevzal by katoličku za manželku svou; a který nekatolík katoličku za manželku vzíti chce, jest pokrytec, jest nevěrec. Tak též věřící, Mojžíši a prorokům věrný žid za žádnou cenu nemůže voliti křesťanku za choť, siceby i on byl hanebníkem, jakými jsou novináři židovští, jenž se domáhají civilního manželství. Tito pohanští židáci, kterým břicho jest jediným bůžkem, kteří vlašností a neprozřetelností křesťanů do špinavých rukou svých ve Vídni a v jiných městech dostali péro spisovatelské, kteří s drzostí kromobyčejnou vtírají se do všech záležitostí státních, národních a náboženských: chtějí civilním manželstvím vedrati se jako vlci hltaví i do manželstev — do rodin křesťanských, aby záhubné a jedovaté semeno nevěry a bezbožnosti rozsili v národech našich katolických!

Pakli ale již poctivý nekatolík a žid nikdy by nevstoupil ve sňatek manželský s kato-

ličkou: kterakžby mohl katolík takové zrady se dopustiti proti Christu a jedině pravé a samospasné víře své! Katolík takový musil by býti buď největší nevzdělanec, buď nejhnusnější zlomyslník, aby pro tělesnou lásku, pro zisk časný, pro věno jinověrky, pro kratičké smyslné rozkoše zradil Boha, Christa, Církev, víru, nesmrtelnou duši a věčný život.

Jaký to život ve smíšeném manželství? Nekatolický manžel jde do své modlitebnice, katolická manželka do chrámu Božího; nekatolický manžel neznamena se svatým křížem, kterýž katolická manželka jmenuje největší chloubou a radostí svou; nekatolický manžel požívá masitých pokrmů, kdy katolická manželka z kajicnosti a poslušnosti k Církví své postiti se musí; nekatolický manžel nekleká k modlitbě, kdy katolická manželka třikrát ní klekání za den vykonává; nekatolický manžel bez úcty pohlíží na obrazy svatých, k nimžto katolická manželka se zbožnou úctou zraků svých zdvíhá! A což vychování dítek? Vychování, dobré, nábožné vychování dítek jest věcí nesnadnou i tam, kde všestranný souhlas panuje ve věcech náboženských u rodičů; což pak teprv tam, kde otec a matka v protivné se rozcházejí strany? Jenom zpupnost rozumu zjevením Božím neosvíceného, jenom nelidské, zkažené srdce, jenom hnusná nevěra může přimlouvati se za manželství smíšené, za manželství občanské!

Starý spisovatel církevní, Tertullian, takto píše o křesťanském svátostním manželství: „Kteraké to spojení dvou věřících, společnost jedné nádeje, jednoho řádu životního a jedné bohoslužby? Obá — bratr a sestra (v Christu), obá spoluslužebníci (Boží), ni žádný dělení ducha a těla. Věru „dvá v jednom těle;“ kde jedno tělo, také jeden duch. Společně se modlejí, společně se na ko-

lena vrhají, společně se postí, společně poučují, napomínají a snášejí sebe vespolek; společně jsou v kostele Božím, u hostiny Páně; sdílejí spolu nouzi, pronásledování, radost; druh před druhem ničeho netají, druh druhu v ničem se nevyhýbá, druh druhu v ničem není obtížen; svobodně nemocný se navštěvuje, nuzný se podporuje, almužny se dávají, oběti se přinášejí; každodenní křesťanská horlivost nemá žádných překážek; znamení kříže nemusí tajně se chovati, křesťanská radost nemusí ostýchavě se vyjádřovati; modlitby, žalmy a písně mezi nimi zaznívají; oni závodí společně, kdo lépe Bohu svému prozpěvuje.“ (Ad uxorem, kniha II. kap. 9.) Dejtež, vy světáci nevěrcové, všechny pomíjivé statky celého světa za tyto posvátné radosti manželův stejnověrných a zbožných: katolíků Christu věrných a radostí nebeských vědomý povrhne nabídnutím vaším — a polituje vás!

10.

Chytrost synů tohoto světa.

Čeho se neznatelé a nepřátelé zjevení Božího a samospasné Církve Christovy chápou, aby občanské manželství, nemajíce među svaté pravdy, alespoň syropem chlácholivého pokrytství pomazali, a tak uražený náboženský cit millionův katolíků, a vůbec věrných vyznavačů zjevení Božího ukonejšili a uspali: začasťe čísti lze v novinách víře nepřátelských. Tu nedávno kdosi tvrdil, že civilní manželství z nouze v Rakousku vlastně prý není věcí novou, a hleděl to dovoditi starým zákonníkem občanským, kterýž ustanovoval toto: „Domnívají-li se zasnoubenci odepřením oddavek stížení býti, mohou svou stížnost u zemské správy,

a v místech, kde ji není, u krajského úřadu zastavit.“ I občanský zákoník tedy má v sobě ustanovení, tvrdil onen muž, že možno proti odepřeným oddávkám pomoci hledati u politických úřadů; kterak pomoc ta se dáti má, o tom §. 79. občanského zákoníka nic neustanovuje. — Ó chytroší! Zákoník občanský v naznačených nesnázích nikterakž nezamýšlel občanský sňatek z nouze; a kdyby byl zamýšlel, bylaby v tom nespravedlnost proti Církvi katolické, a svůdnictví svědomí a přesvědčení katolickému nalíčené v době, chvála Bohu, minulé, k nížto by se neměli odvolávati liberálové, honosící se pokrokem; tož zjevné zpátečnictví! Chtěl-li již onen muž mermomocí poukázati k civilnímu manželství v našem mocnářství katolickém, mohl se odvolati k cikánům u nás trpeným a zdomácnivším; u nich bylby shledal nejen občanské manželství z nouze, ale skutečné občanské či civilní manželství. Téměř neobmezená samospráva tohoto kočovnického národa zahrnuje v sobě také civilní manželství. Jsouť takoruka beze všech svazků občanských a církevních, tvoří pro sebe zvláštní společnost, jenom na oko řídíce se obyčeji a zvyky lidu, mezi kterým žijí, a jehož jazyk sobě z potřeby osvojují. Na svých potulkách živí se více krádeží nežli poctivou prací, jížto se pro lenost štítí. Cikáni velmi záhy vstupují v manželství, děvčata již ve dvanáctém roce věku svého. Starosta netoliko oddává, ale také zase velmi snadno rozvazuje a v nová manželství spojuje ty, kteříž přestali v sobě míti zalíbení. Hle, tu máte pravé občanské manželství — bez Christa, bez svátostní milosti, bez kněze! Proč pak, vy liberálové, neodvoláváte se k cikánům, abyste pro věc svou měli aspoň jeden důvod ve skutečném životě u nás? Či snad domníváte

se, že pro vás nedůstojnou jest věcí vzorů hledati u polodivochů a nevzdělanců? Vy, zavrhujíce zjevení Boží, popírajíce Církvi výhradní právo rozsuzovati o manželství ve směru náboženském a svátostním, dovolávajíce se manželství civilního — nemáte prázdné příčiny, abyste se za cikány hanbili. Žádané civilní manželství ať z nouze, ať z nenouze, ve svých následcích staví vás zcela na roveň s nimi! Stejně přesvědčení o povolání člověka musí míti stejných následků; zdali nevěra v Boha a v Jeho zjevení pochodí z nevzdělanosti nebo z přebroušeného rozumu a z pokaženého srdce, to pranic nerozhoduje a nemění; tam i tu panuje bezuzdná smyslnost, zvířecí tělesnost, dle vrtkavých choutek měnící se věrnost manželská, zanedbávání dítek, lenivost, nemravnost, bída, krádež a násilnictví.

Císař Josef II. zamýšlel otcovsky postarati se o nebohé cikány, a proto jim pořádná obydlí stavěti dal, aby je k pořádnému životu přivedl. Jemu se to nepodařilo; takového něco daří se jenom vůli zjevením Božím nezvratně spravované. Lépe byloby, abyste, vy liberálové naší doby, byli pokračovali v díle tom ponejvíce nezdařeném, abyste cikány k manželství svátostnímu naklonili; a tak lepší vychování dítek pro budoucnost uchystali. Ovšemť jest snadnější prací bořiti, nežli budovati; a proto vnucujete se za opravitele společnosti lidské tam, kde mimo výminky jest dobré — zjevením Božím a stoletým trváním stvrzené svátostní manželství, kteréž osmělujete se na roveň stavěti s manželstvím civilním, s privilegovaným souložnictvím, abyste pro budoucnost v národech vzdělaných uchystávali život cikánský! Braši, nevnučujte se tam, kde o vás žádný nestojí! Toť jest podivná skromnost — žádný vás nevolá, a vy se tlačíte!

Křesťan vzdělaný, katolík věrný ovšem i manželství cikánův, pokud mimo Církev se uzavírá a rozlučuje, má za holé cizoložství tak jako civilní manželství vůbec. Ve věcech víry, svědomí a spásy věčné se týkajících paragraf ničeho nezmůže, a byťby na bodáku vyryt byl; také vězení a žalář v těchto svatých věcech žádné změny nezpůsobí. — Ovšem, liberálové naší doby bez ustání mají v ústech svých tuto řeč: „My nikomu do svědomí sáhati nebudeme; chceme, aby byla Církev svobodná; žádáme a přejeme sobě, aby náboženství v národech rozvíjelo onu moc, kterouž rozvíjeti může a má ku blahu národů!“

Tak dobře jest! Jenom také vždy pěkná slova svá uskutečňujte, a nekárejte ve skutečnosti sami sebe ze lži podlé! Kdybyste však mínili jako posud jinak mluvit i jinak jednati, pak vězte, že křesťanům svědomitým v duších nesvedených hluboce zakořeněn jest vzorný výjev ze Skutkův apostolských v kapitole páté. Svatí apostolové pro víru v Christa Ježíše byli uvězněni. Vyšedše ze žaláře, znova neohroženě učili lid ve chrámu. Byli proto pohnáni k soudu, a tam nejvyšší soudce řekl jim: „Přísně jsme přikázali vám, abyste neučili ve jménu Ježíše Christa; a aj, naplnili jste Jerusálém učením svým, a chcete na nás uvesti krev toho člověka!“ Odpověděv pak sv. Petr a apostolové řekli: „Poslouchati sluší více Boha než lidí. Bůh otců našich vzkřísil Ježíše, kterého jste vy usmrtili, pověsivše Jej na dřevě. Toho za kníže a Spasitele vyzdvihl Bůh pravicí svou, aby bylo dáno lidu israelskému pokání a odpuštění hříchů. My jsme svědkové těchto slov, i Duch Svátý, kteréhož dal Bůh všem, kteříž jsou poslušni Jeho!“ Uslyševše to židé, pukali hněvem a mysli je zabiti. K moudré radě Gamalielové ustáli

od usmrčenf, avšak dali je zmrskati. a přikázali jim, aby nikoli více nemluvili ve jménu Ježíše, a propustili je. Oni pak šli z toho shromáždění radujíce se, že hodni učinění jsou trpěti pohanění pro jméno Ježíše, a nepřestávali na každý den v chrámě i po domích učiti a zvěstovati Christa Ježíše.“

I za našich časů tábor liberálů počítá značný počet židů, kteříž ovšem zavrhli i Mojžiše a proroky; že ti opět a opět křížovati chtějí Christa, tomu se nedivíme; ale proč vy pokřestěnci na hanbu jména svého máte účastenství s nimi? Chcete-liž i vy s nimi Christa, svého Vykupitele, znova křížovati a zabíjeti ve věrných vyznavačích samospasného křesťanství? Chcete-liž i vy se židáky nevěřícími vnučovati spolukřesťanům svým lež, jakoby civilní manželství rovné bylo manželství svátostnímu? Odstupte! Sice i na vás přijde krev Boháčlověka, krev Syna Božího! Či nechcete se s pláčem vrhnouti k nohám Ukřížovaného? Chcete-liž i dále podpalovati přirozenou křehkost a žádostivost zděděnou? V těch, které klamem a podvodem svým svedete, časem probudí se uspalé svědomí katolické; oni s hrůzou se poznají za souložníky a cizoložníky; a za palčivé muky a útrapy ve svědomí vzbouřeném — snad v onom místě, z něhož není žádného vysvobození — budou zaslouženou kletbu s nebe volati na vás, svůdníky své, kteříž se jim v hnusném pokrytství vtíráte za oblažitele. Věrný katolík zná ve vás i pod rouchem ovčím vlky hltavé, a nedá se vámi svéstí na scestí nevěry a nepravosti; ale slabochové u víře, a jejich potomci, byvše vámi oklamáni o víru blaživou, o nejdražší života klenot, budou proklínati vás zrádce blaha manželského a blaha rodinného!

činou, že tudy dějepis všeobecný pro mládež gymnasiální československou v rovné míře záživným učiněn, jako dějiny církevní bohatými přídávky prof. M. Procházky. Obzvláště nás zajímaly zprávy *ethnografické* (ústava, vzdělanost), kteréž k pragmatismu dějin zajisté veleužitečné jsou. Zásluhy *círky* katolické o šíření vzdělanosti, pěstování věd a umění, docházejí spravedlivého ocenění (str. 36. 40. 62—66.); činnost apoštolů slovanských (str. 64. 69—71), založení biskupství v Praze (str. 83), žití sv. Vojtěcha (86) důstojně vypsáno. Některé nepříhodné výrazy, jako „vyznání katolické“ (str. 19; tehdež jiného „vyznání“ nebylo; vše ostatní byla haeresie); neurčité slove: „v tom *hledají se* základové moci papežské“ (str. 23) neujímají pranic z ceny díla tohoto. Mylný však jest náhled (str. 27), že islam „na víře křesťanské spočívá“; o Benediktu IX. učí dějepis, že v 18tém, nikoli však v 10. roce věku svého na stolicí papežskou dosednul (str. 95). Bude-li další téhož díla pokračování — jakož bezpečně doufáme — v témž duchu a směru sepsáno, jako část posud vydaná, pak zajisté gymnasiální mládež bude moci známost dějin z pramene spolehlivého čerpati, a literatura naše o dílo důkladné bude obohacena.

Dr. Borový.

Manželství. Sepsal *Beneš M. Kulda*, vikář a farář v Chlumu.

V Praze nákladem B. Stýbla 1868.

V kratičké době dostal důst. p. spisovatel slibu, jež učinil v první brožůrce, a vydal tuto stručné ale při tom důkladné poučení o povaze a svátostné důstojnosti stavu manželského. Vysvětliv zprvu přípravné pojmy „o *společnosti*“ co spojení dvou neb více lidí k účeli mravnému uvádí p. spisovatel 4 hlavní útvary velkého společenského ústrojí a sice: Manželství, rodinu, stát, církev. Již pak na biblickém základě objasňují se 3 fáse manželství, a sice: Manželství *původní* v ráji, manž. *porušené* a m. na-

pravené i za *svátost* povýšené; také z tradice důkaz se vede, že manželství vždy za svátost považováno bylo. Zajímavostí svou vyniká částka 8. (str. 21—27), kdež p. spisovatel popisuje, kterak se u *židů* a *pohanů* slavil sňatek manželský, považován byv u všech národů co věc náboženská, a kterak především u *křestanů* svátostná povaha manželství vždy uznávána byla. — Tu však s dedukcí na str. 27—28 položenou nikterak se nesrovnáváme; neboť zajisté není tajno důst. p. spisovatele, že většina kanonistů i dogmatiků drží se toho přesvědčení, že *contrahentes* jsou ministri sacramenti matrimonii, a že tomuto náhledu všechny dekry kongregace s. Concilii patrně nasvědčují. Kdyby však kněz byl udělovatelem svátosti té, tuž by církev nikdy nebyla za platná uznala ta manželství, kteráž clandestine uzavřena jsou, a přece Tridentický sněm cap. „Tametsi“ výslovně dí: „Clandestina matrimonia rata et vera esse matrimonia, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit“; mimo to dispensovali papežové od formy Tridentinské v nejedné krajině a církev sama prohlašuje faráře co „testis qualificatus Ecclesiae“, nikoli však nepraví, že kněz neb farář jest minister sacramenti hujus. Kdyby p. spisovatel byl řekl: Že církev jest udělovatelkyní svátosti manželství, že jedině církev ustanoviti smí, pod kterými výminkami se tato svátost platně udělovati může, tu bychom zcela slovům těm přisvědčili. Ale náhled ten, „že rozdavačem svátosti manželství jest kněz“, nikdy neobstojí proti množství důvodů, jimiž kanonisté opáčný náhled de *contrahentibus* qua ministris podporují. — V části 9. promluveno o návrhu *nového* zákona manželského, v 10. posléze trefným příkladem dovozuje p. spisovatel, že občanským manželstvím místo pokroku nejhorší zpátečnictví společnosti lidské nastává, zpátečnictví takové, které celou vzdělanou společnost staví úplně na roveň kočovnickým cikánům.

Dr. Borový.